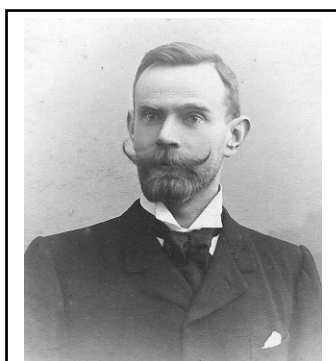

Voorwoord

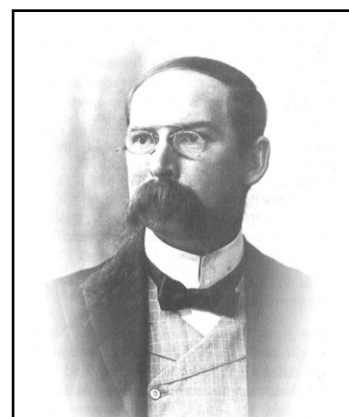
Tijdens het genealogisch onderzoek van de auteur naar de familie Huenges waarover in maart 2011 een publicatie is verschenen, werden er veel wetenswaardigheden gevonden over Joseph Riem Van, een zoon van een hoge Siamese ambtenaar, waarover Karel Huenges, de grootvader van de auteur, begin twintigste eeuw voogd was. In deze publicatie wordt op deze markante persoon, zijn loopbaan en zijn entourage nader ingegaan waarbij de gebeurtenissen in een historische context worden geplaatst.

Een verzoek vanuit het Royal Irrigation Department in Bangkok - Siam

*Ir Karel Huenges ca 1910
bron: privéfoto*

Medio 1906 kreeg de achtendertigjarige ir Karel Huenges, hoofd van de Provinciale Waterstaat te Maastricht, het verzoek van zijn vroegere studiegenoot en vriend ir Jan Homan van der Heide om het voogdijschap op zich te nemen van een jongeman, Joseph Riem Van, uit Thailand, destijds Siam geheten. Het ging om de zoon van de katholieke weduwnaar Ambrosio Van, de secretaris van het Royal Irrigation Department (RID) te Bangkok, die zijn zoon graag in Nederland wilde laten studeren om hem daarna op het Department te laten werken als Delfts ingenieur.

*Ir Jan Homan van der Heide
bron: the King of the waters*

“Rooie” Jan, die bekend stond als een bewogen socialist en zich inzette voor de welvaart van de inlandse bevolking kreeg in 1902 - na enkele jaren dienst voor de koloniale Waterstaat op Java - de uitnodiging van de Koning Chulalongkorn (Rama V) om een studierapport te maken van de irrigatiemogelijkheden in Siam. De koning had bij zijn bezoeken aan Java Jan aan het werk gezien. Hij liet zijn zonen en kinderen van hoge ambtenaren overigens in het buitenland studeren om de kennis in zijn land te verhogen. Ook stelde hij buitenlandse adviseurs aan.

*Koning Chulalongkorn
bron: the King of the waters*

Homan van der Heide ging met zijn vrouw die vloeiend Maleis en Thais sprak direct enthousiast aan de slag en kwam in 1903 met een uitgewerkt masterplan voor de dag.

De halfbroer van de koning en tevens diens belangrijke adviseur, Prins Damrong (Minister van Binnenlandse Zaken) speelde bij het verloop van de daaropvolgende ontwikkelingen t.a.v. het RID en de beeldvorming rond Homan van der Heide een belangrijke rol.

Vanwege zijn bezielende deskundigheid noemde koning Chulalongkorn de Nederlander “de Waterkoning” en werd hij benoemd tot directeur van het - door hemzelf opgezette RID. Vanwege zijn activiteiten voor de Nederlandse zaak, werd

hij door koningin Wilhelmina in 1907 benoemd tot officier in de orde van Oranje Nassau.

Karel die op het verzoek van Jan inging, plaatste de 15 jarige jongeman op het strenge katholieke internaat Rolduc, waar hij en zelf zijn middelbare school twintig jaar eerder had afgemaakt.

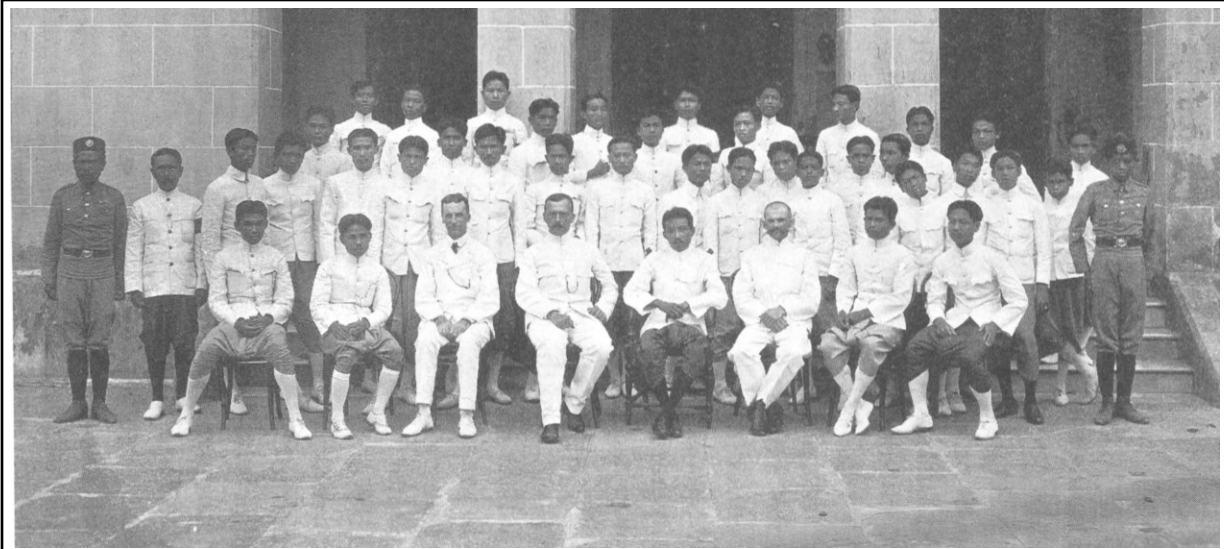
De jongen werd aan de hand van een uit Siam afkomstige “declaration” in Kerkrade ingeschreven als “Joseph (Hubert) Riem Van”. Joseph Van werd

*Prins Damrong
bron: the King of the waters*

geboren op 9 januari 1891 in Bangkok waar hij in 1904 de 6e klas van de lagere rk school afsloot (“Collège de l'Assomption” van “les Frères de St Gabriel”), een school die ondermeer werd gesteund door de Siamese Koninklijke familie.

Aan Karel was verteld dat Joseph van adellijke afkomst was. Daarvoor zijn geen harde bewijzen gevonden. Maar zijn Siamese naam Riem, Riam, Ream of Maryam (thai ภิรมย์) en zijn afwijkende aanspreek titel (een bepaalde vorm van “Hoogheid”) in bepaalde geschriften zijn daarvoor wel een sterke aanwijzingen.

*Het personeel van het Royal Irrigation Department omstreeks 1908 met op de eerste rij in het midden Ambrosio Van en links naast hem ir Jan Homan van der Heide
bron: “The King of the waters”*

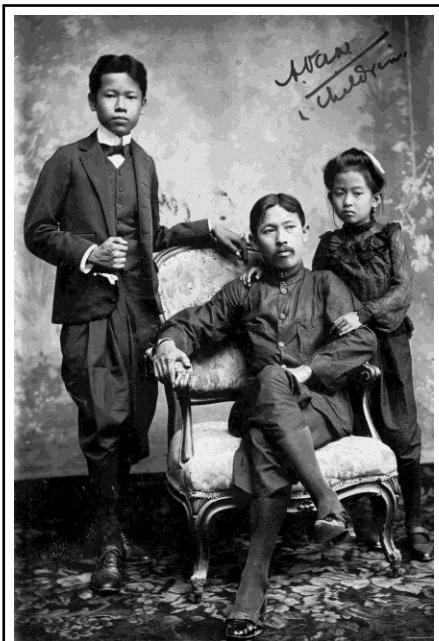
In 1907 meldde Karel aan zijn “Amice” in Siam dat het hem “geen oogenblik heeft gespeten de jongen onder mijn zorg te nemen. De hoedanigheden en zachte karakter van de jongen hebben daartoe zeer zeker bijgedragen. Intellectueel boven de doorsnede Europeaan van dezelfde leerschool, ijverig, nauwgezet en een goed geheugen. Hij heeft aanleg voor taalstudie en wiskunde. Hij is verlegen en stil maar onder zijn kameraden en die heeft hij veel geeft hij zich helemaal en is hij zeer getapt.”

Volgens Karel was: “Rolduc de ideale inrichting met hare afzondering van het woelige buitenleven dat een beletsel is om in de zucht naar genoegens, de jeugd eigen, de wieken al te breed uit te slaan hetgeen voor een blanke nog er door kan maar voor eenen oostersche natuur zeer verderfelijck schijnt te zijn. Mij is althans verzekerd dat de vele oostersche jongelui die ter opleiding in Europa gezonden worden, de meesten om die reden mislukken”.

Homan van der Heide was voornemens om de jongen - na afronding van zijn studie te Rolduc en daarna te Delft - aan te stellen als civiel ingenieur op het RID. Hij heeft ook geprobeerd om de studie van Joseph die in eerste instantie werd bekostigd door de vader, en mogelijk ook met geld van het RID, te laten betalen door de Siamese regering. Daartoe liet Karel begin 1909 door de directeur van Rolduc een getuigschrift opstellen waarin aangegeven werd dat Joseph naar verwachting in 1911 naar Delft zou kunnen gaan.

De contacten met Bangkok onderhield Karel via correspondentie en via Nederlandse ingenieurs van het RID waaronder een studiegenoot als zij op verlof in Nederland waren.

Ambrosio Van die begin 1904 op uitdrukkelijk en herhaaldelijk verzoek van Homan van der Heide werd aangesteld op het RID was daar een centrale figuur in de financiële administratie en mogelijk ook van personeelszaken. In 1908 en in 1909 werd de functie van Ambrosio aan het RID tijdelijk, tijdens diens verlof naar Europa en tijdens zijn ziekte, waargenomen. Ambrosio Van was volgens Karel in die tijd aan de drank. Als dit inderdaad zo was dan had dat vermoedelijk alles te maken met het feit dat het grootschalige irrigatieproject bleef steken in geldgebrek,

Ambrosio Van met zoon en dochter, omstreeks 1904 bron: foto album RID

ruzie en bureaucratie. Homan van der Heide werd met de dag gefrustreerder en in mei 1909 toen het punt was bereikt dat hij geen geld meer had om de werklui uit te betalen, maakte hij zich tenslotte onmogelijk door zijn personeel te laten staken. Zonder dat de koning hem nog eens wilde ontvangen, vertrok Jan Homan van der Heide naar Nederland om in 1910 weer in Java te gaan werken.

Hij werd opgevolgd door een hoge adellijke ambtenaar van het Siamese Ministerie van Binnenlandse Zaken. Die ging het RID drastisch saneren en een anti-Nederlandse sfeer creëren waarbij hij probeerde Homan van der Heide ondermeer vanwege diens vermeende financiële wanbeleid in diskrediet te brengen. Ambrosio Van die zich in zijn functie daardoor in een moeilijke situatie bevond, moet zich op enig moment bedreigd hebben gevoeld getuige zijn verzoek aan Karel om voor hem een wapen te kopen in Luik. Ambrosio verliet het RID en zette zijn carrière voort op het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Met het vertrek van Homan van der Heide was de kans verkeken dat Joseph nog op kosten van de Siamese overheid z'n studie in Nederland zou afmaken om daarna op het RID te gaan werken. Zijn vader liet zijn zoon in 1910 één dag voordat de examens begonnen van Rolduc halen en zette in op een - op kosten van de Siamese Regering - te volgen talenstudie te Parijs of Londen.

Het verblijf op Rolduc

Uit kopieën van de brieven in het Frans aan Ambrosio blijkt dat Karel daarover teleur was gesteld maar dat hij anderzijds begrip had voor de switch naar de talenstudie mede omdat Joseph een talent was maar wel moeite had met wis- en natuurkunde. Die correspondentie moet overigens een moeizame aangelegenheid zijn geweest omdat Karel zelf wel de in het Engels gestelde brieven van Ambrosio moet hebben kunnen lezen maar zijn brieven aan Ambrosio moesten voor hem in Siam vertaald worden van Frans naar Engels.

In de brieven die Karel aan Ambrosio Van stuurde, legde hij verantwoording af over de kosten die voor de studie van Joseph moesten worden gemaakt en over de studievorderingen. Hoewel hij zich moeilijk een beeld kon vormen over de werkelijke situatie in Siam toonde hij in de brieven zijn belangstelling daarvoor. Mogelijk door de geldproblemen op het RID kon Ambrosio ook Karel niet meer op tijd betalen.

In 1910 bleek dat Ambrosio veel geld verloren had. Hij trouwde toen voor de tweede keer wat kennelijk - tot ongenoegen van Karel - niet bij Joseph bekend was. Volgens de familieoverlevering is er uiteindelijk

Beelden en porselein uit Siam. Bron: privécollectie

Maantich le 24 Mars 1910

Cher Monsieur Van,

Après avoir expédié ma lettre d'hier, je
tiens de recevoir la note du 17 Fév. dans laq.
quelle vous me communiquez que Jos. sera
probablement agréé comme étudiant de l'Edu.
National. Dept. spécial pour le Français au
si besoin je poursuivrai vos démarches chez le
Ministre de l'Int. à Paris ou à Londres, et je leur
donnerai les meilleurs renseignements sur Jos.
Quoique Jos. ait selon mon opinion assez de talents
pour devenir bientôt Ingénieur, il me semble que
plus que les études scientifiques, l'étude des langues
lui attire et lui donne plus de facilités. - Mais
je crois qu'il aura un bon professeur en langues, et
que cette profession lui donnera beaucoup de
satisfaction.

Je vous prie de l'achever s'il y a lieu.

Karel zegt toe de keuze voor de studie Frans te steunen maar hij blijft er van overtuigd dat Joseph het talent heeft om ook civiel ingenieur te worden.

een deel van de kosten betaald in de vorm van Boeddhistische beelden en porselein die de zeereis overigens niet ongeschonden doorstonden.

Totdat de definitieve opdracht van Ambrosio kwam om zijn zoon van Rolduc te halen, had Karel er alles aan gedaan om de jongen in Nederland verder te laten studeren. Hij heeft zelfs

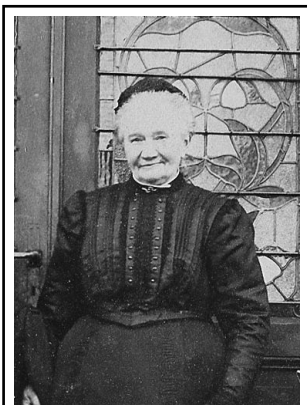
nog onderzocht in hoeverre het mogelijk was dat Joseph toch nog naar Delft kon gaan zonder HBS-diploma. Zowel met de directeur van Rolduc als met de Siamese Consul Mackay te Amsterdam correspondeerde Karel over de toekomst van Joseph. Hij zorgde uiteindelijk er nog voor dat de inmiddels 19 jarige jongen een speciaal getuigschrift meekreeg waaruit zijn kwaliteiten moesten blijken.

Kaarten van Joseph aan Mathilde Huenges
bron: privékaart

Hij maakte ook vanuit Venlo fietstochten in de omgeving met vrienden zoals studiegenoten uit gegoede Venlose families zoals Russel en Steegh. Karel en zijn moeder Mathilde lieten Joseph ook kennis maken met de familie van der Grinten en met de Duitse Huenges-tak.

Karel organiseerde ook uitstapjes voor hem om "irrigatieprojecten" te bezoeken in België waaronder die van het Trappistenklooster van Achel dat hij in 't bijzonder aanbeval.

Mathilde Huenges, 1910
bron: privéfoto

Op suggestie van Karel stuurde Ambrosio als dank Siamese poppen en een papagaai naar zijn moeder. De papagaai die daarna enkele (Duitse) woordjes kon spreken, is na het overlijden van Mathilde in 1920 naar de schoonmoeder van Karel in Visé gegaan. Onbekend is of hij daarna nog Frans heeft geleerd.

In 1907 had men vanuit Siam geregeld dat Joseph en zijn zusje Joe (Josephine) in Parijs persoonlijk ontvangen zouden worden door koning Chulalongkorn (Rama V) die toen een reis maakte door Europa. Karel stuurde aandoenlijke brieven naar zijn "Beste Joseph" met gedetailleerde instructies bij die gelegenheid in Parijs.

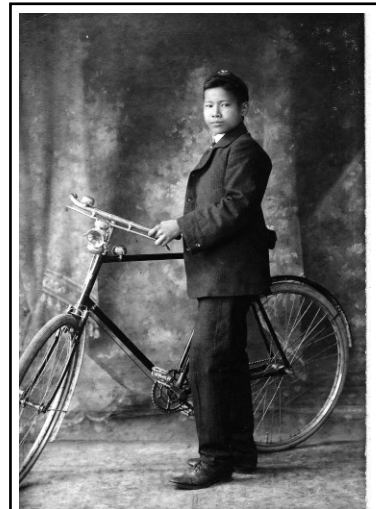
Hoewel deze gang van zaken mogelijk de indruk wekt dat de Rolducse periode voor Joseph niet zo'n succes was, mag uit de ter beschikking staande gegevens het tegendeel worden geconcludeerd.

Het strakke katholieke regime aldaar met het Frans als verplichte omgangstaal zal zeker niet altijd aangenaam voor Joseph zijn geweest - hij telde letterlijk de dagen voor de vakantie af - maar het heeft ongetwijfeld bijgedragen aan zijn uitzonderlijke carrière zoals zal blijken.

Hij kreeg de ruimte om naast zijn studie alleen of met zijn Rolducse vrienden naar diverse Nederlandse en buitenlandse steden te reizen. Dat deed hij ondermeer vanuit Venlo waar hij de vakanties doorbracht bij de moeder van Karel, Mathilde Huenges.

Uit de vele kaarten die hij haar stuurde, bleek dat hij ondermeer de volgende plaatsen bezocht had: Valkenburg, Heerlen, St. Odiliënberg (om de nieuwe Roerbrug te zien), Den Haag, Brussel, Scheveningen, Vlissingen, Kevelaar, Aken, Krefeld, Düsseldorf, Londen en Parijs waar een neef van Joseph verbleef, die het te breed liet hangen volgens een bezorgde en zuinige Karel.

Mathilde verwerende de jongen en gaf hem wel eens worsten en sinaasappelen mee.

Joseph Riem Van, ca 1908
bron: privéfoto (H. Goderbauer)

*Ambrosio Van in London,
1908 bron: privéfoto*

Tijdens zijn verblijf in Europa in 1908 heeft Ambrosio Van een bezoek gebracht aan Karel en aan diens moeder te Venlo en is daarna naar Londen gereisd waar zijn dochter “de kleine Joe” studeerde en daar toen haar eerste Heilige Communie deed. Zij zat op het internaat St. Maurs Convent te Weybridge, 10 km ten zuidwesten van Londen. Zijn zoon Joseph reisde die zomer vanuit Venlo via Vlissingen ook naar Londen om daar zijn vader en zus te ontmoeten. Toen Ambrosio in acute geldproblemen kwam, heeft Karel ook nog gecorrespondeerd met St. Maurs over kosten die hij voor Joseph in Engeland had voorgesloten.

In dat jaar volgde Koning Vajiravudh (Rama VI) zijn overleden vader Chulalongkorn op. Vajiravudh die in Engeland had gestudeerd wilde Siam moderniseren en verwesteren. In 1912 werd een militaire coup tegen hem verijdeld. In 1913 besliste hij dat iedereen in zijn land een unieke achternaam kreeg.

Ambrosio Van was inmiddels weer een hoge ambtenaar van aanzien en maakte zich ondermeer verdienstelijk als vooraanstaand lid van een comité dat het officiële eerste Siamese woordenboek samenstelde. Omstreeks 1913 kreeg Ambrosio van Rama VI de familienaam Dardarânda (thai พระพรหม = sanskrit voor vreugdekreet).

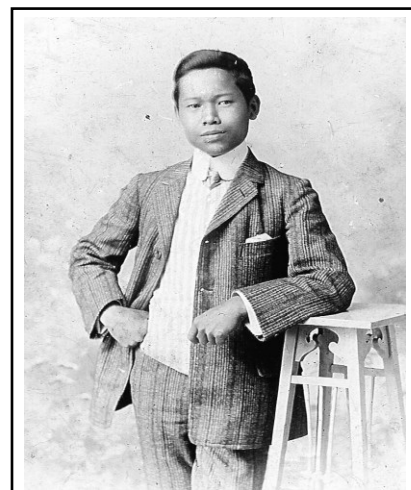
Studeren in Frankrijk en de Eerste Wereldoorlog

Joseph studeerde aanvankelijk “Didactique de Langues” in Parijs waar hij in 1911 al zijn kandidaatsexamen zou hebben behaald.

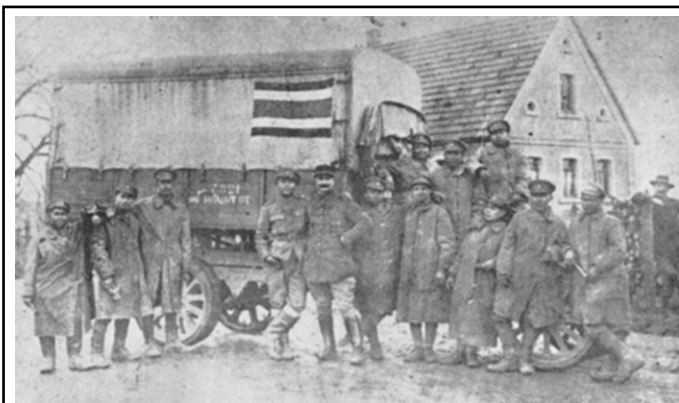
Tot 1913 kwam Joseph nog geregeld bij Karel en zijn moeder. Ook schreef hij postkaarten bijvoorbeeld vanuit Zurich toen hij in 1911 daar een tante bezocht.

In 1914 behaalde hij zijn doctoraal. Daarna is hij naar de Universiteit van Poitiers gegaan waar hij ging promoveren in de Geschiedenis en Geografie. Daar publiceerde hij in mei 1916 “Le vieux Siam; ses mœurs et ses légendes. Étude ethnographique tirée des contes de Sri-Thanôn-Chai”, een studie naar oude en nieuwe Siamese geschriften. Hij droeg dit op aan zijn “compatriotes de France”.

In 1917 promoveerde hij op “L’organisation de municipale de Paris 1789-1790”, het jaar van de revolutie. Inmiddels noemde hij zich Nai (Dhr.) Riem Dardarânda, de nieuwe achternaam van de familie.

*Nai Riem, Parijs, ca 1914
bron: privéfoto (H. Goderbauer)*

*Army Combat Vehicle Corps vlak voor het betreden van
Duits grondgebied in 1918 bron: internet*

Tijdens de Eerste Wereldoorlog toen Duitsland in 1917 aan de verliezende hand was, koos Siam de zijde van Frankrijk. Dat werd overigens niet onverdeeld gewaardeerd in Siam omdat dat land altijd warme banden onderhield met Duitsland en diverse officieren daar hun opleiding hadden genoten. Nai Riem maakte als verkenners en kwartiermaker deel uit van een onderdeel van het militair Siamees Vrijwilligers Korps dat werd getraind in Frankrijk en dat nog was betrokken bij logistieke ondersteuning nadat de andere geallieerde troepen de Rijn bij Mainz waren overgetrokken. Riem kreeg

hiervoor de Franse “Croix de Guerre” en de “King Vajiravudh's War Mission” onderscheiding.

De beslissing van Siam om de kant van de geallieerden te kiezen wierp later z'n vruchten af omdat de plaats aan de onderhandelingsstafel in Versailles de onafhankelijkheid van dit land versterkte.

Zijn loopbaan in Bangkok

Er zijn over zijn periode in Bangkok geen gegevens uit familiecorrespondentie of -overlevering bekend omdat hij toen mogelijk geen contact meer onderhield met Karel Huenges.

Hij is na zijn terugkomst in Bangkok in 1919 rechten gaan studeren aan de kort daarvoor opgerichte Chulalongkorn Universiteit. Als student is hij toen getrouwd met Sylvia Chamron, een Française; een huwelijk waarvoor hij (in Frankrijk in mei 1918) speciale toestemming moest vragen aan de Siamese vertegenwoordiging.

Hij is daarna als docent gaan werken op het Ministerie van Onderwijs dat toen al enige jaren geleid werd door de invloedrijke Chao Phya

(Hertog) Dharmasakdi Montri. Vermoedelijk heeft hij in die tijd voor zijn verdiensten de niet-erfelijke adellijke titel Luang ("Burggraaf") gekregen. Als nieuwe eigen familienaam voerde hij toen "Tantranon" (ook geschreven als Thantranon en Thanthranon).

In november 1922 begeleidde Riem - vanwege zijn nog steeds onberispelijke Nederlands - een Nederlandse arts, Dr Römer, die toen een internationaal congres te Bangkok bezocht. Luang Riem noemde zich toen "Professor".

Eind 1922 of begin 1923 werd hij hoofd van de afdeling "Historie" van de generale staf van de het Ministerie van Marine. Hij zette daarmee mogelijk de familietraditie in de Marine voort immers Luitenant Nai Riam, de enige Riam in 1892 in Siam en assistent instructeur aan het Marine-hospitaal te Bangkok, was mogelijk zijn grootvader.

In 1923 was hij lid van de bestuursraad van de Alliance Française in Bangkok en in 1924 publiceerde hij bij de katholieke uitgeverij "L'Assumption" een Frans-Siamees woordenboek onder de naam Luang Riem Virajbhakaya. Dit woordenboek dat als standaardwerk bekend werd, maakte hij ondermeer gebruik van het eerste Frans-Siamees woordenboek uit 1854 van Mgr. Pallegiox, een Franse missionaris. Riem zou later ook nog een Engels en een Duits woordenboek hebben geschreven.

Hij had kennelijk voor zijn verdiensten een persoonlijk Koninklijke achtervoegsel gekregen dat met andere varianten werd geschreven als Virajaphak, Virajaphakaya, Viratchaphak en Wirachapak (Viraj = Sanskrit voor "hoogstaand persoon"). Mogelijk was dit een eervolle en toepasselijke verwijzing naar Phra Bakdi Virajaphak, een onderdirecteur van het Siamese Ministerie van Buitenlandse Zaken in 1899 met een katholieke Portugese onderscheiding (Commandeur in de Orde van Christus).

Vanaf 1925, het jaar waarin Prins Prajadhipok de broer van Vajiravudh na diens dood als Rama VII koning werd, tot 1932 werd Riem als hoofd tevens belast met het voeren van de buitenlandse correspondentie voor de afdeling "Hydrografie" van het Ministerie van Marine omdat men daar dringend verlegen zat om iemand met een voldoende talenkennis. Captain of Colonel Phra (graaf) Riem zoals hij zich toen mocht noemen, had zich efficiënt van zijn taak gekweten. Zijn talenten om goed met westerse buitenlanders om te kunnen gaan was inmiddels ook bij andere Ministeries opgevallen.

Bij een bezoek van een Britse expeditie in 1929 aan Siam ter bestudering van een totale zonsverduistering was er namens de Siamese Koning een ontvangstcomité ter verwelkoming van de expeditie. Commandant

Riem met Sylvia (begin twintiger jaren)
bron: foto uit necrologieboek 1975

(veertiger jaren)
bron: detailfoto grafsteen, 2011

Phra Riem Virajbhakaya was daarvan de secretaris. Hij werd daarvoor overigens onderscheiden als "Officer of the Most Excellent Order of the British Empire".

Nadat hij steeds betere contacten kreeg met de diplomatieke dienst is hij op enig moment overgestapt naar het ministerie van Buitenlandse Zaken waar hij hoofd werd van de afdeling "Protocollaire Zaken".

Phra Riem Virajbhakaya oftewel Virajaphak stond bekend als een doortastende, hulpvaardige en beleefde ambtenaar.

Na de staatsgreep in 1932 door 114 in het Westen opgeleide ambtenaren, werd - zonder bloedvergieten - de macht van de koning Rama VII, ingeperkt door een groep "promoters" die de "People's Party" oprichtten en de constitutionele monarchie instelde.

Phra Riem had goede contacten met de militaire (Marine) tak van de partij. Hij werd meteen door het militaire bestuur benoemd in de zogenoemde "Assembly of the People's Representatives".

Hoewel hij een overtuigde en uitgesproken aanhanger was van het democratisch staatsbestel - hij had zelf meegeschreven aan de grondwet - deed hij in eerste instantie niet mee aan de aanvallen op de monarchie. Als uitvloeisel van die nieuwe grondwet werd meteen door de Koning een "Board of Education" opgericht dat onder leiding stond van de eerder genoemde Chao Phya Dharmasakdi Montri die weer tot Minister van Onderwijs was benoemd en tevens in die periode ook kort de eerste president was van de "Assembly". Phra Riem werd tot lid benoemd van die Board die met hoge prioriteit een nationaal onderwijsprogramma moest gaan uitwerken.

In die tijd moet hij contact hebben gekregen met zowel Luang Pradit Manutham ("Pridi"), "de vader van de Thaise democratie", een civiele "promoter" met socialistische ideeën die ook in Parijs was opgeleid en met de "promoter" majoor Luang Phibun Songkhram ("Phibun"). Pridi, speelde na zijn terugkeer in Bangkok in 1927 een belangrijke rol als mede-couppleger en later als machtig politicus en als staatsman.

Phra Riem werd, na een mislukte tegencoup van royalisten mede onder leiding van Dharmasakdi Montri, op 17 december 1934 tot eerste vice-president van het parlement benoemd. Hij maakte toen ook deel uit van een commissie die het nieuwe nationale volkslied vaststelde.

Op 6 mei 1935 trok de destijds bekende Britse journalist Gareth Jones in Bangkok op met Phra Riem en later die dag interviewde hij ook Pridi. Riem die hij "slim en scherpzinnig met een glimlach" vond, legde aan hem uit hoe het Siamese "verstandige nationalisme" de goede verhoudingen met Frankrijk en Groot Brittannië moest waarborgen.

"Siam was op weg naar een meerpartijensysteem met een gematigd staatssocialisme en staatscontrole was nodig om te verhinderen dat de Japanners en Chinezen het industriële leven zouden gaan domineren." Hij liet zich negatief uit over het Koningshuis dat "de ontwikkeling van het volk verwaarloosde" en hij beschreef de situatie in zijn land als "We beleven hier de Franse Revolutie".

Koning Rama VII was overigens na een conflict met de Assembly inmiddels afgetreden en die laatste had in maart 1934 onder leiding van Phra Riem besloten om het 9 jarige neefje van de afgetreden koning, Ananda Mahidol die met zijn moeder in Lausanne woonde, te benoemen tot de nieuwe Koning.

In de woelige tijd rond 1934 - 1935 moest Pridi, toen Minister van Binnenlandse Zaken, onder druk van Phibun, Minister van Defensie, tijdelijk in ballingschap gaan en volgens ingewijden overwoog men hem als zoethoudertje gevolmachtigd Minister van Siam in Parijs te maken, een functie waar hij al enige tijd zijn oog op had laten vallen. Het liep echter, zoals met vele zaken in Siam, anders dan verwacht.

In augustus 1935 ging Phra Riem met Pridi in Singapore aan boord van het Italiaanse cruiseschip "Conte Verde". Riem kreeg officieel de opdracht om de jonge nieuwe Koning mee terug te nemen naar Bangkok. Volgens ingewijden waren er geruchten dat Riem van de regering echter een geheime opdracht zou hebben gekregen om de inmiddels afgetreden oude Koning Rama VII die in ballingschap zat in London te bewegen om weer aan te treden daar men niet zat te wachten op een "boy-King".

*Pridi Banomyong, ca 1935
(alias Luang Pradit
Manutham) bron: internet*

Ambassadeur voor Siam in Europa

Op 3 september 1935 kwam Phra Riem met Pridi aan in Triest (Italië) na zelf te zijn benoemd als gevolmachtigd Minister (ambassadeur) van Siam te Parijs. Hij was gevolmachtigd Minister voor diverse Europese landen (Frankrijk, Italië, België, Nederland, Denemarken, Zwitserland, Spanje en Portugal). De eerste daad die hij verrichtte, was het inspecteren van de bouw in opdracht van Siam van 11 torpedo-jagers en 2 “mijnenvegers” op de Adria-werf te Mon Falcone. Siam was in samenwerking met Japan een oorlogsmacht aan het opbouwen wat ondermeer tot spanningen leidde met Nederland i.v.m. de positie van Nederlands Indië. Bij die gelegenheid en overigens ook een jaar later doopte hij op de Adria-werf de eerste torpedojagers bij hun tewaterlating.

*Koning Ananda Mahidol
(in Lausanne ca 1935)
bron: internet*

Daarna reisde hij door naar Geneve om daar op 20 september samen met Pridi en Phraya Rajawangsan, voormalig Minister van defensie en nu gevolmachtigd Minister in Londen, de beraadslagingen bij te wonen van de Volkenbond. Voor de bouw van de genoemde vaartuigen was een uitzondering nodig van het embargo dat de Bond had uitgevaardigd tegen Italië dat Abessinië had bezet. Nog dezelfde dag reisden de heren door naar Lausanne waar Phra Riem namens de Raad van Regenten de onderscheidingstekens opspelde bij de 9 jarige Ananda Mahidol op zijn verjaardag ter bevestiging van zijn Koningschap.

De moeder van de inmiddels benoemde nieuwe koning Ananda Mahidol durfde het echter niet aan om met haar zoon als jonge koning terug te keren naar Siam. Afgezien van een kort bezoek in 1938 vestigde Mahidol zich pas na de 2^e wereldoorlog als koning in Thailand, de nieuwe naam voor Siam. De schuchtere koning kwam in 1946 onder verdachte en nooit opgehelderde omstandigheden om het leven. Hij werd postuum gekroond door zijn jongere broer en opvolger, de in 2016 overleden koning Bhumibol Adulyadej (Rama IX).

Pridi keerde na zijn bezoek met Phra Riem in Lausanne naar Bangkok terug omdat hij net benoemd was als Minister van Buitenlandse Zaken en Phra Riem ging naar Bern om zijn geloofsbrieven aan te bieden aan de Zwitserse regering. Daarna ging hij daarvoor ook naar Rome waar hij tevens in speciale audiëntie door de Paus werd ontvangen die een kruis uit de parochie van Bangkok van hem kreeg.

Begin november kwam hij in Nederland aan. Hij sprak nog steeds vloeiend Nederlands. Bij zijn bezoek in november aan Nederland werd hij als gezant en gevolmachtigd Minister ontvangen door de

*Bezoek Phra Riem Virajaphak aan Tropenmuseum
november 1935. bron privékrantenknipsel*

Minister van buitenlandse Zaken en door de Koningin. Als president van de Radoraad van Siam had hij bijzondere

*Phra Riem Virajaphak, 1935
bron: privéfoto*

belangstelling voor Schiphol, de Nederlandsche Seintoestellenfabriek en het laboratorium en de fabriek van Philips waar hij door dr Anton Philips en zijn schoonzoon ir Frans Otten werd ontvangen. Hij sprak toen per radio zijn landgenoten in Siam toe. Als onderdeel van zijn kennismakingsbezoek aan Nederland bezocht hij ondermeer ook het tropenmuseum in Amsterdam.

Phra Riem Virajaphak bezocht natuurlijk ook Rolduc. Bij die gelegenheid stelde hij als samensteller van de nieuwe Grondwet van Siam dat de vrijheden van godsdienst van de Katholieken verzekerd was. Ook ging hij naar zijn vroegere voogd Karel Huenges met zijn twee dochters Tilla en Flory te Maastricht. Karel lag toen ziek in bed. Het was een hele belevenis voor de jonge dames om met deze "Prins" zoals hij thuis genoemd werd door Maastricht te flaneren. Anekdotisch is dat hij met de jonge dames naar Jamin ging om gekleurd snoep te kopen; dat was volgens hun oom, de chemicus Frans van der Grinten, zeer slecht voor de gezondheid en mocht dus absoluut niet gekocht worden.

Volgens de familieoverlevering had hij Karel en z'n twee dochters tevergeefs uitgenodigd om aanwezig te zijn bij het huwelijk van prinses Juliana en prins Bernard in 1936.

In 1936 wilde Pridi, die inmiddels Minister van Buitenlandse Zaken was, alle "ongelijke" verdragen met de westelijke mogendheden herzien. Het moet een bizarre ervaring voor Phra Riem zijn geweest dat juist tijdens zijn gezantschap in 1936 het verdrag van "Vriendschap, Handel en Scheepvaart" tussen Siam en Nederland door Siam werd opgezegd.

Zijn betrekkelijk korte gezantschap van 18 maanden duurde tot begin 1937. Het was geen succes omdat hij zich - naar gezegd werd - tijdens zijn verblijf in Europa vrij tactloos opstelde ten opzichte van zijn landgenoten. Hij kreeg in die tijd echter in Europa hoge orden t.w. de Franse "Grand-Officier de la Légion d'Honneur", de Italiaanse "Grand-Ufficiale della Corona Italia" en de Belgische "Leopold Grand Cordon". In 1937 werd hij weer snel teruggeroepen naar Bangkok waar hij een hoge post ging vervullen op het Ministerie van Buitenlandse zaken die speciaal voor hem werd gecreëerd om de regering te adviseren met betrekking tot de buitenlandse gezantschappen die in Bangkok waren gevestigd.

Definitief terug naar Bangkok

Tijdens een stop in Singapore op zijn terugreis sprak hij desgevraagd sussende woorden tegen de pers dat Siam haar neutraliteit wilde bewaren en dat het verder uitbouwen van haar Marine daar aan bij zou dragen. En het herzien van de bestaande verdragen zou geen wezenlijke veranderingen inhouden.

Wederom werd hij hoofd van de afdeling "Protocollaire Zaken" van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Thaise "Chief Commissioner" van de "Permanent High Commission of the Mekong". In december 1938 maakt hij overigens nog deel uit van een internationale commissie belast met de amendering van het luchtvaartverdrag uit 1919.

Hij bleef nog contact houden met Karel Huenges en diens dochters tot de dood van Karel eind 1940. Eind 1939 toen hij enkele weken in Parijs vertoefde kwam hij nog een keer bij hen in Maastricht op bezoek. Vermoedelijk was hij naar Parijs gekomen om te onderhandelen over het nieuwe verdrag over de betrekkingen tussen Thailand en Frans Indo-China (met name met over het Mekongriviergebied). Hij nodigde de twee dochters weer uit om nu op zijn kosten 2 weken in Parijs door te brengen. Karel was echter bezorgd over het dreigende oorlogsgevaar. Daarna heeft de familie Huenges van Phra Riem nooit meer iets vernomen.

*Phra Riem omstreeks 1940
bron: necrologieboek Phra
Riem, 1975*

Siam had zich voor de oorlog neutraal verklaard echter koos, nadat Phibun, inmiddels Veldmaarschalk en fascistische premier in 1939 de naam van het land veranderde in Thailand, toch uiteindelijk voor de zijde van Japan. In 1940 echter

*Het niet- aanvalsverdrag, v.l.n.r.: Riam, Phibun, en
Crosby, 1941 bron: Thailand and WW II*

sloot hij nog een niet-aanvalsverdrag met Groot-Brittannië. Phra Riem, hij noemde zich toen Captain Phra Riam Wiratchaphak, was mede-architect van dat pact en was bij de officiële ondertekening in aanwezigheid van Phibun en de Britse Minister Crosby.

Voor zover bekend bleef Phra Riem in de oorlog op zijn post en had hij als “Minister of Protocol” binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken nog bevoegdheden voor en tijdens de schermutselingen met de Fransen in de Mekongdelta. In die tijd kreeg de Amerikaanse journalist Relman Morin die naar het door Thailand bezette deel van Cambodja wilde reizen diverse keren te maken met Phra Riem in diens functie. Vermoedelijk was hij ook nog betrokken bij het tot stand komen van het Vredesverdrag met de Fransen in 1941 waarbij onder druk van Japan een deel van Laos ten westen van de Mekongrivier weer in handen kwam van Thailand.

Na de aanval op Pearl Harbor is Pridi in het verzet gegaan om de pro-Japanse Phibun weg te krijgen. Toen Phibun onder druk van de Assemblée in juli 1944 moest aftreden bleef Phra Riem aan als Chief of Protocol voor de burgerregering die onder de Japanse bezetting in het geheim samenwerkte met de geallieerden. In dat jaar heeft hij ondermeer de “Special Burma Research Commission” ondersteund die onder leiding stond van de Japanners en waar zich ook hoge Duitse officieren onder bevonden. De Duitse “Adler Orden” heeft Phra Riem vermoedelijk in die tijd gekregen.

In 1945 toen de geallieerden Bangkok bombardeerden is hij met z’n familie geëvacueerd buiten de stad.

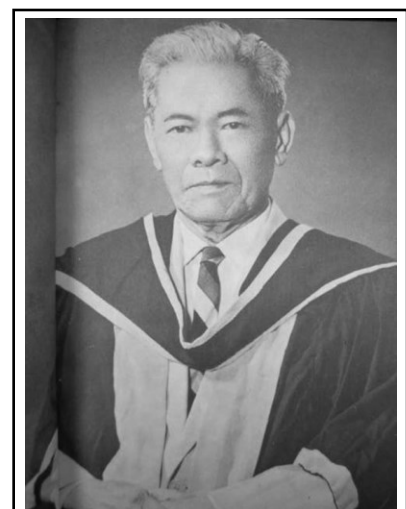
Na de capitulatie van Japan beschouwden de Britten Thailand als een verslagen vijand, maar de Verenigde Staten hadden geen sympathie voor kolonialistisch gedrag en besloten de nieuwe regering te steunen, zodat Thailand er goed vanaf kwam na haar rol in de oorlog. Pridi speelde daarbij een belangrijke rol en Phra Riem tekende in september 1945 als “Director General

of Protocol” van het Ministerie van Buitenlandse Zaken de overeenkomst waarmee het Samenwerkingspact uit 1941 met Japan weer ongedaan werd gemaakt. In 1946 was hij nog in functie als “Siamese Acting Foreign Under-Secretary en werd hij nog door de Nederlandse Oost-Indische autoriteiten aangeschreven voor ondersteuning van de Nederlandse onderdanen in de vluchtelingenkampen in Siam.

Vermoedelijk is hij in 1946 uit de overheidsdienst gegaan waarna hij nog adviseurschappen en erefuncties vervulde. Zo had hij enkele jaren een “British Information Service Bureau”. Ook werd hij docent onder leiding van zijn voormalige Minister van buitenlandse Zaken, een leider van de Free Thai Movement, Direk Jayanama. Die was in 1949 decaan van de faculteit “Politieke wetenschappen” aan de Thammasat Universiteit in Bangkok (in 1934 opgericht door Pridi). Phra Riem gaf de cursus “Diplomatic Protocol”.

In 1948 werd hij in de “Siam Directory” vermeld als lid van de “Siamese Society for Musical Culture” en de prestigieuze Indiase “Thai-Bharat Cultural Lodge” in Thailand, een in 1942 opgerichte stichting ten versteviging van de cultuur-historische banden tussen beide landen. Als lid van de Koninklijke “Siam Society” zette hij zich overigens in om de kunst en wetenschap in Thailand en haar buurlanden te bevorderen.

In 1958 werd Captain Phra Riem benoemd tot hoofd van de afdeling “onderwijs en onderzoek” van de voedselconserverings-organisatie

Prof. Phra Riem
bron: necrologieboek, 1975

van het Ministerie van Defensie. Een mooie afsluiting van zijn loopbaan was zijn (buitengewoon) hoogleraarschap aan de faculteit “Vreemde talen” van de “Chulalongkorn” universiteit in Bangkok. In de Siam Directory van 1959 werd hij als “special lecturer” genoemd.

Joseph Riem is altijd een belijgend katholiek gebleven, zowel tijdens zijn gezantschap in Europa als tijdens zijn verblijf in Thailand. Tijdens zijn vice-voorzitterschap van de “Peoples Assembly” heeft hij zich ingezet om een katholieke kerk te laten bouwen in de populaire badplaats Hua Hin bij Bangkok waar in 1921 het Koninklijk zomerpaleis werd gebouwd. Na de oorlog, in 1950, werd hij door de pers gesignaleerd als ex-ambassadeur en getrouwe bij de begrafenis van Mgr. Gaetano Pasotti, een belangrijke Apostolische Vicaris in Siam.

Grafsteen Phra Riem en Sylvia Chamron; Santikam Cath. Cemetery, Samphran, Thailand bron: foto 2011 van Weeranon Tantranon

Joseph Riem Van alias Phra Riem overleed in 1973 als een gerespecteerd man die ook in Thailand naast enkele specifieke medailles de hoogste Thaise onderscheidingen kreeg zoals die van de “Order of the Crown” en van de “White Elephant”.

Hij werd begraven bij zijn - in 1963 gestorven vrouw - op de katholieke begraafplaats Samphram, Nakhornpathom waar ook andere graven liggen van de familie Dardarânda

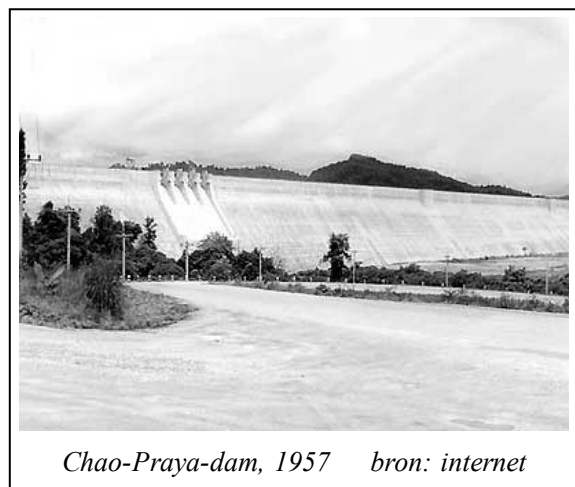
Nabeschouwing

Met Jan Homan van der Heide verging het minder goed. Na zijn eervol ontslag en pensionering op z'n vijftigste in 1915 werd Homan in Nederland politiek actief. Als vurig socialist en gefrustreerd door de overheid sloot hij zich in de jaren dertig aan bij de Nationaal Socialistische Beweging (NSB). Hij hoopte zo de economische crisis in de dertiger jaren te kunnen bezweren.

Dit bleek een ernstige misvatting: een foute keuze met grote gevolgen. Hoewel hij niets moest hebben van het Nazi-regime bleef Homan ook tijdens de oorlogsjaren geloven in de Nationaal Socialistische ideeën. Hij schreef in 1944 t.b.v. de beeldvorming van de leider van de NSB Anton Mussert als bekwame ingenieur het boek “Mussert als ingenieur”. Na de bevrijding was de straf buitensporig. Na de toen gebruikelijke openbare vernederingen door de “Binnenlandse Strijdkrachten” werd Jan overgebracht naar een speciale gevangenis in Kampen waar hij op 14 november 1945, op de leeftijd van bijna 80 jaar, is overleden.

De belangrijke constructie die hij destijds had voorgesteld, een dam in de Chao Praya rivier, 150 kilometer ten noorden van Bangkok, werd in 1957, twaalf jaar na zijn dood, alsnog gebouwd. Op dezelfde plaats en volgens hetzelfde ontwerp. Homan van der Heide verkreeg alsnog (postuum) de eer die hem toekwam.

Ondanks de ongelukkige gang van zaken tijdens zijn verblijf in Siam wordt hij tot de dag van vandaag daar nog steeds gezien als een groot man. Tijdens het staatsbezoek van Prins Damrong in 1930 aan Amsterdam stond die er op dat Homan van der Heide tijdens een diner in het Amstelhotel naast hem zou komen zitten. Na de staatsgreep van 1932 kwam Prins Damrong zelf overigens ook in moeilijk vaarwater en werd hij na een politiek proces voor een periode van 10 jaar uit Siam verbannen.

Chao-Praya-dam, 1957 bron: internet

In 1948 greep Phibun via een militaire staatsgreep weer de macht en ging Pridi definitief in ballingschap.

Over Joseph Riem Van is destijds aan Karel Huenges verteld dat hij een adellijke afkomst was. Hij was de zoon van katholieke ouders die tot de elite behoorden van Siam en ook contacten onderhielden met het regerende Koningshuis. Zijn vader Ambrosio “Van” (Khmer voor “goud”) was een burger en van zijn moeder is bekend dat die Portugese voorouders had.

Mogelijk kwam de naam Riem (Khmer voor “de oudste broer” of “oudste”) als familienaam van zijn moederskant en/of werd als zodanig aan de naam toegevoegd om uit te drukken dat er een verwantschap was met een adellijke familie. Zoiets was en is niet ongebruikelijk in Thailand. Als dat inderdaad het geval zou zijn geweest dan komt daar met name Prins Riem, de negende zoon van Rama II voor in aanmerking, die weer genoemd kan zijn naar één van de vrouwen van Rama II n.m.l. Chom Manda Riem, de moeder van Rama III (1788-1851).

Vanaf april 2010 zijn er enkele schaarse contacten geweest van de auteur met nakomelingen van Phra Riem die Thantranon heten en met een nakomeling van een oom van Phra Riem, die Dardarananda heet.

In april 2011 hebben nakomelingen van Phra Riem een momenteel niet meer bestaande website www.phrariem.com opgezet met wetenswaardigheden over Phra Riem inclusief genealogische gegevens van de familie. Ook werd er een “teaser” van een “necrologieboek” van Phra Riem uit 1975 on-line gezet op www.thaibiography.com, een website die inmiddels ook niet meer bestaat.

Phra Riem had diverse kinderen. Evenals hijzelf hebben zijn nakomelingen en zijn ooms en diens nakomelingen in het buitenland (USA en Europa) gestudeerd en hoge posten in de burgermaatschappij en in het leger/politie vervuld of vervullen die nog. Ook zijn veel Dardarananda's en Tanthranons katholiek gebleven. In 2012 vierde Lucie Bunprachak Dardarananda, vermoedelijk een (achter)nicht van Phra Riem (Joseph Riem Van), ook universitair geschoold in Europa, haar honderdste verjaardag.

Zij werd Mère “Marie Joseph”, moeder-overste van de Ursulinen van Thailand. Zij reisde in 1953 vanuit Indonesië naar Nederland. In een interview meldde zij als 83 jarige ondermeer dat ze als jonge non nog de huidige Koning en diens broer Ananda Mahidol tijdens hun korte verblijf in 1938 in Siam van nabij mee-maakte omdat die opmerkelijk genoeg destijds op de katholieke “Mater Dei” school in Bangkok zaten.

Lucie Bunprachak Dardarananda overleed in april 2015. Naar aanleiding daarvan werden nog wat wetenswaardigheden over de familie door een “neefje” van haar gepubliceerd. De familie Dardarananda is van vermengde afstammelingen van Portugese kolonisten in Ayuthaya die zich later opnieuw hebben bekeerd tot het katholicisme. Op verzoek van hun voorvader genaamd "Krong" oftewel drum(mer) kreeg de familie van Koning Rama VI de naam "Dardarananda". The oorsprong van het muzikale talent in the familie begon met "Krong". Lucie Bunprachak was een dochter van Phya Visutr Takorn, een hoge ambtenaar van (een voorloper van) het Ministerie van Financiën. De familieverhoudingen met Phra Riem zijn voor de auteur nog niet geheel opgehelderd en volgens zijn Thaise contact zaten die ingewikkeld in elkaar. Het lijkt er op dat de familienaamgeving en relatie en met de “Dardarananda's" liepen via zijn - vroeg overleden - moeder die volgens een Engelse diplomaat Portugees bloed had. Zijn vader Ambrosio Van was een burger (geen adellijk bloed) en vermoedelijk had hij zijn financiële baan op het RID te danken aan zijn schoonfamilie via die Visutr Takorn die een oom was van Phra Riem.

Bronnen

Geraadpleegde familienamen: Riem, Riam, Dardarânananda, T(h)ant(h)ranon. Virajaphak met varianten Virajaphakaya, Viratchaphak en Wirachapak is een persoonlijk - Koninklijke verleend - achtervoegsel.

1. Informatie uit het bevolkingsregister Kerkrade/Rolduc
2. Diverse brieven van Karel Huenges periode 1906-1910 (privé-archief van de auteur)
3. Brief van Rolduc 1910 met getuigenschrift (idem)
4. Diverse kaarten van Joseph Van aan Mathilde Huenges-Alex 1906-1914 (idem)
5. Diverse privéfoto's zijn in bezit van de auteur (NB Goderbauer, z.v. Flory Goderbauer-Huenges)
6. Luang Riem : Dictionnaire français-siamois. Uitgever L'Assumption, (Bangkok, 1924.); uit het voorwoord wordt geciteerd door Prof. Piyarat Boonyarattanakalin in haar proefschrift uit 2001 “Une approche de la langue thai par Mgr. Pallegoix”, University. Nakorn Pathom (Thailand)
7. King of the Waters: Homan Van Der Heide And the Origin of Modern Irrigation in Siam, dr Han ten Brummelhuis. 2006 Uitgave van het KIT te Leiden n.a.v. de dissertatie van Brummelhuis.
8. Communicatie met Jan ten Brummelhuis 2009 incl. foto uit afscheidsalbum Homan v/d Heide

9. Siam and the League of Nations, Proefschrift van Stefan Matthias Hell, Leiden 2007
10. Thailand and World War II. Direk Jayanama 1978 Soc. Sc. Assoc. of Thail., 2008 Silkworm Books
11. The Hydrographic Review. Vol 22-24 International Hydrographic Bureau 1945
12. Total solar eclipse of 1929 May 9. Reports of the British expeditions, Monthly Notices of the Royal Astronomical Society, Vol. 90, p.121
13. Report on the Work of the Ministry of Education 1929-33, 1933 Thailand. Krasūang Suksāthikān
14. Een interview in de krant tijdens bezoek aan Singapore: The Straits Times, 23 March 1937, Page 12
15. British Documents on Foreign Affairs: reports and papers from the Foreign Office confidential print. Part II, From the First to the Second World War. Series E, Asia, 1914-1939 en Part III From 1940 through 1945, University Publications of America, ©1997
16. Rolduc's Jaarboek XVI, J. Metzmakers en dr R. Huysmans (Roermond 1936)
17. Dagboek Britse journalist Gareth Jones tijdens bezoek Siam april/mei 1935
18. Les Missions catholiques. Vol 67 1935 door Society for the Propagation of the Faith.
19. Affaires étrangères, Volume 5 blz 432 : revue mensuelle de documentation internationale et diplomatique Paris : Sirey, 1931-1939
20. Bangkok Review, Volume 2, Nummer 8 1935
21. Le Vieux Siam, ses mœurs, et ses légendes, étude ethnographique tirée des contes de Sri-Thanôn-Chaï, suivie d'une bibliographie des ouvrages anciens et modernes écrits sur le Siam, Riem Dardarānanda, P. Juliot 1916, Poitiers.
22. "L'organisation de municipale de Paris 1789-1790", Nai Riem Dardarānanda, 1917, Poitiers
23. Circuit of conquest, by Relman Morin, 1943
24. Communicatie Viranon/Weeranon T(h)antranon (2010/2011) en Sivaporn Dardarananda (2011)
25. The Siam Directory: enkele jaargangen waaronder 1892, 1948 en 1963
26. Almanach de Gotha: annuaire généalogique, diplomatique et statistique, div. jaargangen o.a. 1940
27. The planned state, an evaluation of the social and economic foundations of the state in the light of a comparative study of the conditions etc. Rangoon, Rasika Ranjani Press, 1947
28. Limburger Koerier 1-8-1936 met melding van het bezoek op 16-10-1935 van Phra Riem aan Rolduc
29. Phra Riem in functie ambassadeur in de Landelijke pers in 1935: Het Vaderland genoemd in diverse artikelen van 5 april t/m 28 november
30. Nieuwsbrief nr. 18 Historische Vereniging Dorp Diepenveen en omgeving, maart 2008
31. Beelden en kommen uit Siam gestuurd in 1910 door Ambrosio Van als betaling in nature aan K. Huenges
32. King Bhumibol Adulyadej, Part I Section 3, The Foreign Office, The Government Public Relations Department, Thailand: In September was er een tea party bij het Koningshuis in Lausanne waar Phra Riem en Luang Pradit als gezanten aanwezig waren
33. Siamees Korps in WO I: <http://thaimilitary.wordpress.com/2008/11/11/90th-anniversary-of-world-war-i-this-is-the-history-of-siamese-volunteer-crop/> en <http://iseehistory.socita.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538711162&Ntype=1>
34. Civil Service handbook Japan, section 18E pag 9, US Headquarter Service Forces 15 dec. 1944
35. Nationaal Archief, Den Haag, Project Afscheid van Indië; Archiefbestanden Buitenland, nummer toegang 2.22.21, inventarisnummer 147 en toegang 2.13.108, inventarisnummer 243
36. Circuit of Conquest, Relman Morin, 1943
37. The Journal of the Siam Society - Volumes 36-37 (1946) en 37-40 (1948)
38. International Relations as a Discipline in Thailand: Theory and Sub-fields (2018), ch 5 Foreign policy analysis in Thailand, M.L. Pinitbhand Paribatra
39. Chulalongkorn University announcement B.E. 2502 (1959).
40. Siam becomes Thailand – a story of intrigue, Judit A. Stowe, C Hurst & Co 1991 Hong Kong
41. www.thaibiography.com : een (verdwenen) website (Thai) die o.m. de biografie van Riem uit 1975 te koop aanbod.
42. www.phrariem.com : een (verdwenen) website (Thai) van de familie vanaf april 2011 incl. genealogie (staat nu op Geni stamboom van de website My Heritage).
43. History van Phra Riem (Riem Dardarananda) Who's Who in Thailand, (1963) in Thai pag. 1690-1691 (opgesteld door de Thammasat Universiteit)
44. De Sumatra Post 15-9-1926 waarin een ontmoeting met Luang Riem in 1922 wordt genoemd
45. Rabieb Tantranon krijgt in 1945 een studiebeurs v/d American Association of University Women
46. <http://www.soravij.com/royalty/overviews/royalhous.html>
47. „In Memoriam of Mother Bunprajak Dardarananda“ op facebook Sivaporn Dardarananda 18/4/2015